

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **L. O.**, bývajúceho v K., proti žalovanému **J. T.**, bývajúcemu v K., **o zaplatenie 3 983,27 eur (120 000,-- Sk)**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 19 Ro 1322/2007, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti platobnému rozkazu Okresného súdu Košice I z 12. novembra 2007 č.k. 19 Ro 1322/2007-8, takto

r o z h o d o l :

Platobný rozkaz Okresného súdu Košice I z 12. novembra 2007 č.k. 19 Ro 1322/2007-8 v časti výroku o určení výšky úrokov z omeškania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I platobným rozkazom z 12. novembra 2007 č.k. 19 Ro 1322/2007-8 uložil žalovanému, aby do 15 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu zaplatil žalobcovi sumu 120 000,-- Sk s 0,5 % úrokom z omeškania za každý deň omeškania od 1. septembra 2004 do zaplatenia, nahradil trovy konania vo výške 7 200,-- Sk a trovy právneho zastúpenia vo výške 8 856,-- Sk právnenému zástupcovi žalobcu, alebo v tej istej lehote podal odpor na príslušnom súde. Keďže žalovaný v 15 dňovej zákonnej lehote od doručenia odpor nepodal, rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 5. februára 2008.

Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu, v časti výroku o určení výšky úrokov z omeškania, podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Navrhol v napadnutej časti rozhodnutie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že podľa zmluvy o pôžičke uzavretej medzi žalobcom a žalovaným 9. júla 2004 (táto sa stala základom pre vydanie platobného rozkazu) sa dlžník v bode 5 zmluvy zaviazal, že ak v stanovenej lehote dlžnú sumu nevráti, zaplatí „penále“ vo výške 0,5 % z požičanej sumy za každý deň

omeškania. Z obsahu podanej žaloby je zrejmé, že dohodnuté „penále“ v zmluve o pôžičke treba považovať za dohodnutý úrok z omeškania. Keďže predmetnú zmluvu uzavreli fyzické osoby, podlieha režimu občianskeho práva. Okresný súd pri vydaní platobného rozkazu mal preto v otázke výšky úrokov z omeškania na danú vec aplikovať ustanovenia § 517 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ) a § 3 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 2008 (ďalej len nariadenie vlády č. 87/1995 Z.z.), ktoré majú kogentnú povahu. Ak tak neurobil a priznal 0,5 % úrok z omeškania za každý deň omeškania, čo predstavuje 182,5 % ročný úrok z omeškania (dvojnásobok diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska činil v čase splatnosti zmluvy o pôžičke 9,00 %), rozhodol v časti výšky úrokov z omeškania nesprávne. Jeho rozhodnutie tak spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, z ktorého dôvodu je mimoriadne dovolanie opodstatnené podané (§ 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p.).

Žalobca v písomnom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že podľa neho je sporné, či v zmluve dohodnuté plnenie dlžníka pre prípad omeškania s úhradou dlhu je možné bez ďalšieho považovať za úrok z omeškania v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka. Účelom tohto zmluvného dojednania bolo pohroziť sankciou pre prípad, že dlžník záväzkov nesplní riadne a včas. Majetková sankcia dohodnutá pre prípad omeškania ako zabezpečenie dlhu nie je v rozpore s dobrými mravmi. Okrem toho poznamenal, že žalovaný počas troch rokov od prevzatia pôžičky neprejavil žiadnu snahu dlh vrátiť a preto žalobca so svojimi peniazmi nemôže naďalej disponovať. Ide o úspory celej svojej rodiny, čím sa sám dostal do veľmi ťaživej finančnej situácie. Namietal tiež, že žalovaný nevyužil bezdôvodne právo podať riadne opravné prostriedky a ochranu svojich práv zabezpečuje až podaním podnetu na mimoriadne dovolanie, ktoré nie je splatnené. V rozpore s dobrými mravmi je preto celé konanie žalovaného vo vzťahu k nemu. V záujme spravodlivého posúdenia veci žiadal, aby dovolací súd prihliadol na všetky vyššie uvedené skutočnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Podľa § 517 ods. 1 OZ dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní. Ak ho nesplní ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu veriteľom, má veriteľ právo od zmluvy odstúpiť; ak ide o deliteľné plnenie, môže sa odstúpenie veriteľa za týchto podmienok týkať aj len jednotlivých plnení.

Podľa § 517 ods. 2 OZ ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

Podľa § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2008 výška úrokov z omeškania je dvojnásobok diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska platnej k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu.

Podľa § 39 OZ neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Predmetom zmluvy o pôžičke uzavretej účastníkmi v režime občianskeho práva môže byť tiež dojednanie o povinnosti dlžníka zaplatiť veriteľovi úrok z omeškania pre prípad, že svoj dlh nesplní riadne a včas. Súdna prax je jednotná v tom, že z povahy ustanovenia § 517 ods. 2 OZ v spojení s § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. vyplýva, že horná hranica úrokov z omeškania je stanovená kogentne, z ktorého dôvodu jej prekročenie nie je prípustné (porovnaj rozhodnutie uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov SR pod č. 5, ročník 2000). Účastníci zmluvy o pôžičke uzavretej podľa Občianskeho zákonníka nemôžu pri stanovení výšky úrokov z omeškania jeho hornú hranicu prekročiť. Ak sa tak stane, právny úkon v tejto časti treba považovať za absolútne neplatný v zmysle § 39 OZ.

V posudzovanej veci treba prisvedčiť generálnemu prokurátorovi v tom, že zmluvu o pôžičke uzavretú medzi žalobcom a žalovaným z 9. júla 2004 treba považovať za právny úkon uzavretý podľa Občianskeho zákonníka a že okresný súd považoval v súlade s obsahom žaloby a jeho žalobného petitu dohodu o povinnosti žalovaného, pre prípad nevrátenia požičanej sumy do stanoveného termínu, zaplatiť žalobcovi „penále“ vo výške 0,5 % z požičanej sumy za každý deň omeškania, za dohodu o úroku z omeškania. Spôsob, akým bol rozsah tohto plnenia stanovený a okresným súdom priznaný, predstavuje ročný úrok

z omeškania vo výške 182,5 %. Okresný súd vydaním platobného rozkazu priznal žalobcovi plnenie, ktoré nepochybne prekračuje kogentne stanovenú hornú hranicu úrokov z omeškania v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení (dvojnásobok diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska bol v čase splatnosti zmluvy 9,00 %). V tejto časti treba preto považovať jeho rozhodnutie za nesprávne, vydané v rozpore s ustanoveniami § 517 ods. 1, ods. 2 OZ a § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. Generálny prokurátor opodstatnene namieta, že rozhodnutie okresného súdu vo výroku o určení úrokov z omeškania je postihnuté vadou uvedenou v § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p., z ktorého dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto časti platobný rozkaz okresného súdu zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p.).

Pokiaľ žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu tvrdil, že je sporné, či dohodnuté plnenie pre prípad omeškania možno vôbec považovať za úrok z omeškania a že dohodnutá majetková sankcia predstavuje zabezpečenie dlhu, treba uviesť, že sám žalobca v žalobe výslovne uviedol, že dojednanie v bode 5 zmluvy žiada priznať ako úrok z omeškania a nie ako inú majetkovú sankciu. Z tohto jeho tvrdenia a tomu zodpovedajúceho žalobného petitu okresný súd pri vydaní platobného rozkazu aj vychádzal. Nebolo preto možné na túto jeho námietku v tomto konaní prihliadnuť.

V súvislosti s námietkou žalobcu spočívajúcou v tom, že žalovaný nevyužil na ochranu svojich práv riadne opravné prostriedky, dovolací súd poznamenáva, že i keď jedna zo základných podmienok konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, a to podmienka, že podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka, zásadne nie je splnená vtedy, ak sám účastník ako podnecovateľ mimoriadneho dovolania opomenul účinne hájiť svoje práva najmä nepodaním niektorého z opravných prostriedkov, v prejednávanej veci konkrétne okolnosti odôvodňovali uplatnenie výnimky z tejto zásady.

Právoplatným platobným rozkazom boli totiž žalobcovi okrem istiny priznané ním požadované úroky z omeškania vo výške 182,5 % za rok. Takáto výška úrokov z omeškania, aj keď bola dohodnutá v zmluve (a aj v prípade inej majetkovej sankcie), je neprimeraná. V dôsledku toho odporuje dobrým mravom ako pravidlám morálneho charakteru všeobecne uznávaným v demokratickej spoločnosti, ktorých súčasťou sú aj požiadavky vzájomnej slušnosti a zmluvnej spravodlivosti. Žalobcovi musela byť neprimeranosť uvedenej sankcie

za oneskorené splnenie dlhu známa už v čase jej dohodnutia. Jeho dovolávaniu sa toho, aby boli uplatnené dôsledky vyplývajúce z princípu právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, nemožno dať pri zjavnej nespravodlivosti rozhodnutia prednosť. Podľa názoru dovolacieho súdu je preto v danej veci správne, aby pred dôsledkami vyplývajúcimi z nedodržania zásady vigilantibus iura (každý si má strážiť svoje práva), bol daný priechod na uplatnenie základnej zásady práva ius est ars boni et aequi (právo je umenie dobrého a spravodlivého), t.j. spravodlivosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. októbra 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová